

Львівська обласна універсальна наукова бібліотека

**«Я УКРАЇНЕЦЬ.
ОЦЕ І ВСЯ МОЯ БІОГРАФІЯ...»**

*Рекомендаційний список літератури
до 80-річчя від дня народження Василя СИМОНЕНКА*

Львів – 2015

📖 Про використання методико-бібліографічних, бібліографічних, фахових, інформаційних матеріалів

«Я українець. Оце і вся моя біографія...».

До 80-річчя від дня народження Василя Симоненка

(назва матеріалу)

«Я українець. Оце і вся моя біографія...» [Текст] : реком. список л-ри до 80-річчя від дня народж. Василя Симоненка / упоряд. М. Гема; ред. Д. Дигас; ЛОУНБ. – Л., 2015. – 14 с.

Рекомендаційний список літератури розрахований на широке коло любителів поезії, особливо шанувальників творчості Василя Симоненка.

Упорядник

М. Гема

Редактор

Д. Дигас

Відповідальний за випуск І. Сварник

1. Ознайомлення з матеріалом бібліотечних працівників ЦБС (на семінарах, при виїздах в бібліотеки, усна чи письмова консультація тощо)

_____

_____

2. Використання матеріалу бібліотечними працівниками (прикладі)_____

_____

_____

3. Зауваження щодо надісланого матеріалу_____

_____

_____

👤 👤 4. Приклади використання матеріалу користувачами:

1. _____

_____

(з якою метою використано матеріал, що використано; спеціальність користувача, ким працює, вік)

2. _____

_____

(з якою метою використано матеріал, що використано; спеціальність користувача, ким працює, вік)

3. _____

_____

(з якою метою використано матеріал, що використано; спеціальність користувача, ким працює, вік)

* відомості подаються через кому

** надсилати заступнику директора з наукової роботи

Колісник С. Страшна війна очима Василя Симоненка [Текст] : про прозові твори В. Симоненка: матеріали на допомогу вчителю / Сергій Колісник // Укр. мова та л-ра. – 2006. – № 14-15. – С. 34-38.

Косиченко Л. Калина зріє на морозі [Текст] / Лесь Косиченко // Уряд. кур'єр. – 2008. – 30 січ. – С. 10.

Марко В. Осяяння в художній концепції Василя Симоненка [Текст] / Василь Марко // Дивослово. – 2007. – № 4. – С. 21-25.

Пахаренко В. Як він ішов [Текст] : духов. профіль Василя Симоненка на тлі його доби / Василь Пахаренко // Укр. мова та л-ра. – 2005. – № 1. – С. 5-21: іл.

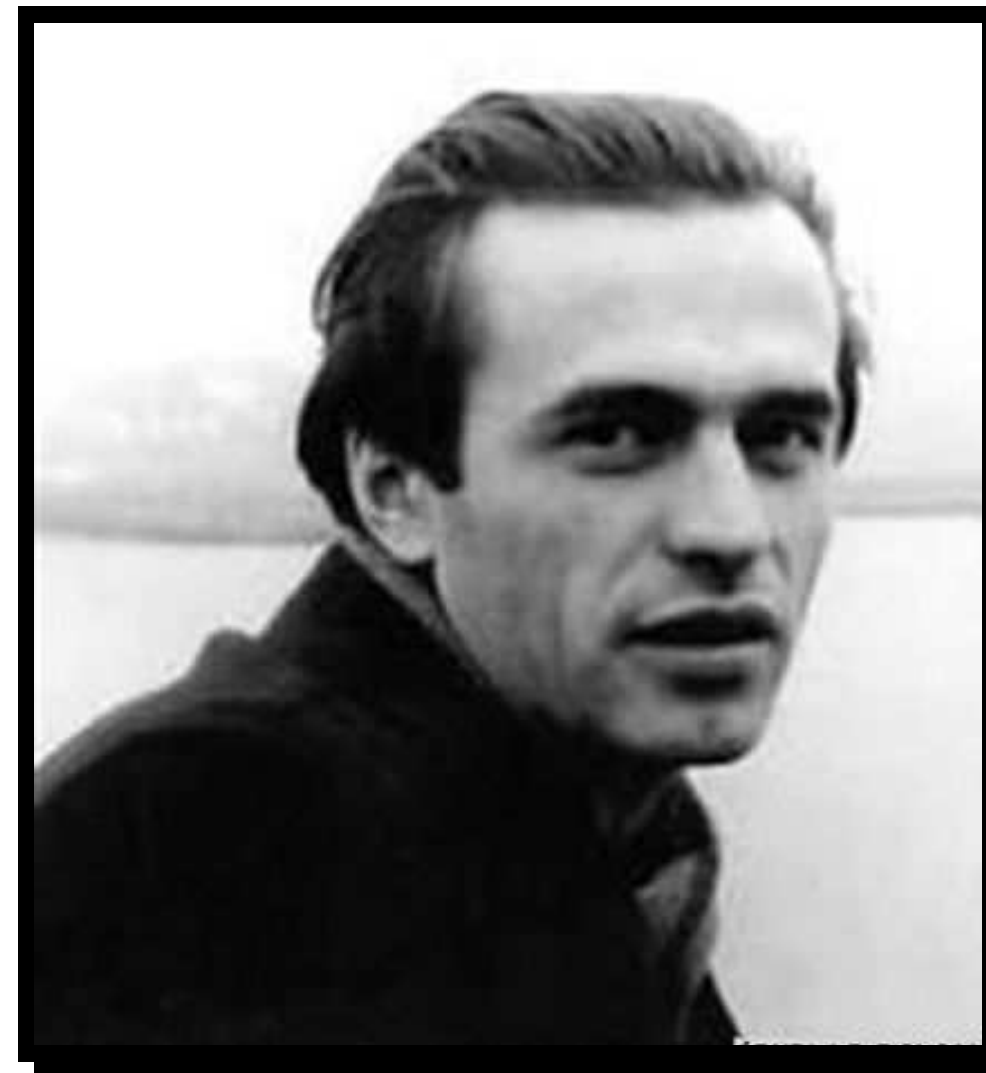
Редігайло Н. «Я українець. Оце і вся моя біографія...» [Текст] : 70 років від дня народження В. Симоненка / Надія Редігайло // Вісн. Книжк. палати. – 2005. – № 1. – С. 46-48.

Сверстюк Є. «Я для тебе горів...»: повернення Василя Симоненка [Текст] / Євген Сверстюк // Літ. Україна. – 2007. – 12 квіт. – С. 1, 7.

Смолянський Ю. Симоненкова любов [Текст] : до 70-річчя від дня народж. видат. поета / Юрій Смолянський // Дзвін. – 2005. – № 1. – С. 105-124.

Тарнашинська Л. Високі регістри Василя Симоненка [Текст] : фрагм. із бібліогр. нарису / Людмила Тарнашинська // Кур'єр Кривбасу. – 2006. – № 205. – С. 187-203.

Шпиталь І. Духовна окраса нації [Текст] / Іван Шпиталь // Укр. слово. – 2008. – 17-23 груд. – С. 6.

*Для співу свого, для думи своєї в щасливу мить народила його
Україна. І він, за прикладом найкращих наших поетів, синівською
відданістю їй віддячив, напруженим, чесним горінням душі.*

Олесь Гончар

Не минуло і десяти років після останньої хвили сталінських репресій зими 1953 року, як над Україною знову замаячила лиховісна примара політичного терору. На той час на історичну арену ступило бунтівне покоління шістдесятників, яке стало об'єктом зв'язаної ненависті пригноблених після критики культу особи сталіністів.

Вчорашні сталінські посіпаки почали затаюто гострити сокири для реваншистського терору. Першими мали злетіти голови розумників із «гнилої» інтелігенції, яка за природою своєю була непримиренним ворогом будь-якої тиранії. А найпершими серед перших під обухом нового людомору мали розкришитися голови вільнодумних письменників. І коли почалася повзуча реставрація сталінщини, саме народні речники відкрили брами концтаборів і таємних кадебістських психлікарень.

В Україні скорботний мартиролог брежнєвського терору судилося започаткувати не комусь іншому, як двадцятивосьмирічному талановитому поетові, сурмачеві знедоленого покоління дітей війни Василеві Симоненку.

Василь Симоненко – знакова постать другої половини минулого століття – і не тільки в розрізі мистецькому, літературному, а й у контексті суспільному, оскільки його поезія перейнята таким потужним громадянським пафосом, що його могли почути не тільки друзі та вороги, а й пересічні українці. Євген Сверстюк якось зазначив, що Василь Симоненко належить до тих людей, чії біографії треба вивчати як частку історії України.

Дзюба І. Василь Симоненко [Текст] / Іван Дзюба // 3 криниці літ: у 3 т. / Іван Дзюба. – К., 2007. – Т.3: Літературні портрети; Дніпровський меридіан; Зі спогадів. – С. 517-533.

З матір'ю на самоті [Текст] : документ. повість-діалог з матір'ю В. Симоненка, спогади про поета, поезія присвяч. йому / автор та упоряд. М. Сом. – К., 2005. – 134 с.

Ільницький М. Як прозаїк він тільки починався (проза Василя Симоненка) [Текст] / Микола Ільницький // У фокусі віддзеркалень: Статті. Портрети. Спогади / Микола Ільницький. – Л., 2005. – С. 442-448.

Коваль В. Відкриття Василя Симоненка [Текст] : один рядок з бібліогр. / Віталій Коваль // Серце моє у колючому дроті... Есе. Спогади. Документи / Віталій Коваль. – К., 2005. – С. 535-552.

Погрібний А. Аж до поклику крові [Текст] / Анатолій Погрібний // Поклик дужого чину: статті, портрети, силуети, наближення, публіцистика / Анатолій Погрібний. – К., 2009. – С. 552-555.

Сверстюк Є. Симоненко – ідея [Текст] / Євген Сверстюк // На святі надій: вибране / Євген Сверстюк. – К., 1999. – С. 443-466.

* * *

Білоцерківець Н. Гамлет української землі [Текст] : до 70-річчя від дня народж. В. Симоненка / Наталія Білоцерківець // Укр. культура. – 2005. – № 1-2. – С. 6-7.

Дітчук В. Він був провидінням для України [Текст] / Віра Дітчук // Дзвін. – 2005. – № 8. – С. 151-154.

Капелюх Г. «Я хочу правді бути вірним другом...» [Текст] : урок за творчістю В. Симоненка / Галина Капелюх // Дивослово. – 2005. – № 6. – С. 26-29.

Ти знаєш, що ти – людина [Текст] : вірші, сонети, поеми, казки, байки / Василь Симоненко; передм. В. Гончаренка. – К., 2005. – 296 с.

Ти і я [Текст] : вибрані поезії / Василь Симоненко; упоряд., авт. вступ. слова Б. Смоляк; худож. оформл., післяслово В. Семенюк. – Л., 2005. – 80 с.: іл. – (Окраса любовної лірики).

У твоєму імені живу [Текст] : поезії, оповід., щоденник, записи, листи / Василь Симоненко; упоряд. та післямова В. Яременка; передм. О. Гончара; упорядкув. фотоіл. матеріалу Д. Чередниченка. – 3-тє вид. – К., 2003. – 382 с.: іл.

Про поета

Симоненко Василь [Текст] // Українські письменники: довідник. – К., 2013. – С. 216-219.

Симоненко Василь Андрійович [Текст] // Мистецтво України: біогр. довідник. – К., 1997. – С. 537-538.

* * *

Гончар О. Витязь молоді української поезії [Текст] / Олесь Гончар // Твори у 7 т. / Олесь Гончар. – К., 1988. – Т.6. – С. 625-629.

Горинь Б. Тихий і громовитий голос Василя Симоненка [Текст] / Богдан Горинь // Не тільки про себе: роман-колаж у трьох кн. / Богдан Горинь. – К., 2006. – Кн. перша (1955-1965). – С. 261-272.

Демиденко П. «Вибрати не можна тільки Батьківщину» [Текст] / Петро Демиденко // З плеяди славетних: літературознавчі етюди / Петро Демиденко. – Л., 1999. – С. 60-65.

Дзюба І. Більший за самого себе [Текст] : вступ. ст. / Іван Дзюба // Твори у 2 т. / Василь Симоненко. – Черкаси, 2004. – Т.1. – С. 15-32.

У народі кажуть, що на Різдво народжуються непересічні люди. От і Василь Симоненко народився на другий день Різдва, 8 січня 1935 року, у сім'ї колгоспників у глухому поселенні Біївці Лубенського району на Полтавщині. Його дитинство було скупе на ласку, воно, за словами Олесь Гончара, чуло ридання матерів, що божеволіли від горя над фронтowymi похоронками.

Після закінчення 1952 року середньої школи із золотою медаллю Василь вступив на факультет журналістики Київського університету. Одержавши через п'ять років диплом журналіста, працював у редакціях газет «Молодь Черкащини», «Черкаська правда», «Робітничка газета». Проте змістом і сенсом його життя була поезія і тільки поезія.

Перші вірші Симоненка, що друкувалися на шпальтах періодики, вразили читача не запаморочливими новаціями, не вишуканим мереживом слів, а осяянням краси власної душі, справжністю почуттів, інтелектуальною високістю і молодечим завзяттям. Уже перша збірка поезій «Тиша і грім» (1962) стала яскравим явищем не лише в літературі, а й у суспільному житті України.

Такий творчий старт легко міг запаморочити голову молодому поетові. Будь-кому іншому, але не Симоненку. Його нітрохи не цікавила примарна мішура дешевої слави. Він переймався іншим: боліли рани рідного народу, його злиденність, безправ'я, загроза національного виродження. Саме оприлюдненню цих пекучих проблем він і присвятив своє талановите перо, що, звичайно ж, не могло подобатися партноменклатурі. А ще більше не подобалася їй поетова непідкупність, його загострена соціальна чутливість, причетність до суспільно-політичного руху, породженого розвінчанням злочинів сталінізму.

Напроресні 1960 року в Києві був заснований Клуб творчої молоді. На суспільно-політичній арені на горє партократам з'явилася ініціативна й динамічна громадська інституція, яка ставила своєю метою об'єднати духовні і фізичні зусилля молодого покоління для розбудови оновленої України.

Хоча на той час Симоненко жив і працював у Черкасах, проте разом з Аллою Горською, Іваном Драчем, Ліною Костенко, Іваном Світличним, Євгеном Сверстюком, Василем Стусом, Миколою Вінграновським і Михайлом Брайчевським він став душею і окрасою цього клубу. Охоче їздив Україною, як загальнознаний поет брав участь у літературних вечорах і творчих дискусіях, виступав перед робітничою та сільською молоддю, прагнувши пробудити в душах ровесників національну самосвідомість і жагу до національного відродження.

Та лише просвітницька діяльність не задовольняла Василя. Від природи людина діла, він прагнув роботи з конкретними, зримими результатами. Такими результатами, які б унеможливили в майбутньому реставрацію сталінщини на рідній землі. Незабаром у Клубі творчої молоді для Василя знайшлася робота до душі. Він долучився до комісії, яка мала перевірити чутки про масові розстріли в енкаведистських катівнях і відшукати місця потаємних поховань жертв сталінського терору. Разом з Аллою Горською вони обходили десятки прикиївських сіл, опитали сотні тамтешніх мешканців, виявили урочища, де, за свідченням селян, більшовицькі кати ховали сліди своїх мерзенних злочинів.

Саме за участю Симоненка на підставі незаперечних речових доказів для людства були відкриті таємні братські могили жертв сталінізму на Лук'янівському і

РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Про відзначення 80-річчя з дня народження Василя Симоненка [Текст] : постанова Верховної Ради України від 21 травня 2013 р. № 295-VII // Відом. Верховної Ради України. – 2014. – № 2-3. – С. 57-58.

Творчий доробок Василя Симоненка

Берег чекань [Текст] / Василь Симоненко; вибір і комент. І. Кошелівця. – К., 2001. – 248 с.

Лебеді материнства [Текст] : поезії, проза / Василь Симоненко. – К., 1981. – 344 с.

Лірика [Текст] / Василь Симоненко. – Л., 2005. – 104 с.

На схрещених мечях [Текст] : вибр. твори / Василь Симоненко; передм. О. Гончара; упоряд., післям., комент. В. Костюченка. – К., 2004. – 384 с.

Півні на рушниках [Текст] : оповід., щоденник / Василь Симоненко; упоряд., авт. вступ. ст. М. Ільницький; худож. оформл. Е. Дацюк. – Л., 1992. – 91 с.

Твори [Текст] : у 2 т. / Василь Симоненко; вступ. ст. І. Дзюби; упоряд.: Г. Білоус, О. Лищенко. – Черкаси, 2004.

Т.1: Поезії, казки, байки, з неопублікованого, проза, літературні статті, сторінки щоденника, листи. – 424 с.

Т.2: Статті, рецензії, нариси, виступи, листи, автографи, документи біографічного характеру. – 320 с.

Найбільш гострі вірші В.Симоненка були спотворені або заборонені радянською цензурою. А пісню «Виростеш ти, сину...» на його слова в телепередачі «Сонячні кларнети» оголосили як народну. Але навіть тим, хто не чув тоді прізвища поета, були відомі рядки:

*Ти знаєш, що ти – людина
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.*

Чи:

*На цвинтарі розстріляних ілюзій
Уже немає місця для могил.*

Можливо, феномен творчості Василя Симоненка, яка з роками набуває ще більш глибинного і пророчого змісту, полягає в його особистості, у відсутності конфлікту між талантом і безкомпромісною чесністю, між громадянською позицією і суто людськими якостями. У його голосі немає фальші й сповзання до пристосуванства:

*Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати...
Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Усю творчість Василя Симоненка поєднує те, що його твори мають пряму дію на суспільну свідомість, здатні, немов жаринки, розпикати людські душі і заронювати в них здатність протестувати, здатність звільнитись від пут, здатність ставати вільною людиною.

Васильківському кладовищах, у хащах Биківнянського лісу. За його участю тоді ж був написаний і відправлений до Київської міськради меморандум із вимогою оприлюднити ці місця печалі й перетворити їх у національні меморіали.

Звичайно, керована «вірними ленінцями» Київська міськрада зігнорувала заклик поета до морального очищення перед нагло убієнними. Проте цей вчинок Василя Симоненка слід вважати високим громадянським подвигом і водночас власноручним смертним вироком. Бо відтоді талановитий майстер слова опинився, за компартійною термінологією, «у сфері особливого зацікавлення відповідних державних органів».

Смерть двадцятивосьмирічного лицаря української поезії три десятиліття була оповита ядучим туманом загадок, легенд, міщанських пліток. Не тільки в час князювання «товариша» Щербицького в Україні, а навіть у роки горбачовської «перебудови» на цю тему було накладено якнайсуворіше табу. Суть ретельно приховуваного секрету полягала в тому, що Василя Симоненка позвірячому «обробили», точніше – прибили охоронці громадського порядку в міліцейських мундирах.

Уже ніколи і нікому точно не встановити, яка «душевна» розмова відбулася в них із Симоненком, але факт залишається фактом: лиховісної літньої ночі 1962 року Василь Симоненко опинився в камері затриманих лінійного відділення міліції у містечку Сміла, що за тридцять кілометрів від Черкас. Після цієї «розмови», як зізнався сам Василь друзям після його звільнення, «зараз відчуваю, ніби щось обірвалося усередині...».

Оте Василеве зізнання друзям і є ключем до розуміння його передчасної смерті. Саме у цьому відділенні міліції слід шукати витоки Симоненкової трагедії. Так, його не вбили в каталажці

мордовороти в синіх мундирах, зате садистськими побоями прирекли на повільне й мученицьке вмирання. Відтоді Василь уже не жив нормальним життям, а нудив світом. Бо ні на хвилину його не полишали нестерпні болі в попереку, притамувати які медицина виявилася безсилою.

Літа, які він прожив на землі, вмістили так багато доброго і злого. Злого – від тих заздрісно-лютих людців, які повільно вбивали його – морально й фізично, які намарно намагалися увібгати його розхристану й вільну, мов вітер, душу у прокрустове ложе рабського псевдомистецтва й рабської ідеології чи в декоровані дешевою позолотою рамки власного провінційного міщанства. Та водночас так безмежно багато любові, перелитої в слово, вмістили двадцять вісім земних його літ.

Він був гострий і лагідний, добрий і гнівний, веселий і сумний, юний і мудрий. Був він жартун і шибеник, філософ і – поет. Поет насамперед. Він умів ловити світло слова людської душі. Прозора простота його віршів причаровує. Від часів Шевченка наша словесність не знала поета, якого б так любив і шанував народ. Його «Лебеді материнства» співали й вишивали на рушниках, його книжки зовсім чесні люди крали з бібліотек, його поезії переписували від руки й берегли як родинні реліквії.

Він передбачав свою смерть, і від того ще жагучіше прагнув

жити. «А жити... хочеться страшно, бо ще ж мозок у мене світлий, і дещо... зробив би ще, аби хоч трохи сил вернулося», – писав Симоненко у листі до двоюрідного брата Олексія Щербаня 22 листопада 1963 року. А 13 грудня

його не стало. Метеор щирості промайнув небокраєм – і згаснув за обрієм.

І хоч що б там базікали адвокати брежнівщини, смерть поета Симоненка аж ніяк не була випадковою. Як засвідчили подальші суспільні події, подібним способом, запозиченим у гестапо, були «знешкоджені» журналіст Євген Шинкарук, художниця Алла Горська, композитор Володимир Івасюк...

Передчасна смерть позбавила Василя Симоненка невідворотної неминучості пройти через голгофу мордовських тюрем і потаємних психушок, як це випало багатьом його ровесникам-шістдесятникам. А в тому, що репресії чатували на Василя, немає ані найменшого сумніву. Бо ще за життя поета суловська цензура поставила нездоланні рогатки на шляху до читача кожному його твору. А після його смерті з чийогось сатанинського благословення ім'я Симоненка стало швидко обростати павутинням вигадок, підлих інсинуацій, наклепів. Сліпому було видно: поет Симоненко навіть мертвим був страшний і ненависний брежнєвській партократії.

З неймовірними труднощами Василевим друзям доводилося «пробивати» у світ кожен його книжку. І все ж завдяки колективним зусиллям читач дістав змогу одержати Симоненкові «Земне тяжіння» (1964), збірку новел «Вино з троянд» (1965), «Поезії» (1966), «Избранная лирика» (1968), «Лебеді материнства» (1981), том вибраних поезій (1985) та дві книжечки для дітей. У 1995 році його посмертно удостоєно Національної премії імені Т.Шевченка.

Літературознавці вважають, що якби Василь Симоненко не загинув так рано, Україна мала б поета рівня Тараса Шевченка... Його поезія життєствердна, чиста і правдива, сповнена філософського осмислення буття, великої любові до матері, коханої, Вітчизни. Він так і не зміг пристосуватися до подвійних стандартів тоталітаризму, залишивши за собою право і звичку говорити правду на повен голос, чого б це йому не коштувало.